

زادگاهش فراگرفت. سپس به استانبول رفت و در آنجا به ادامه تحصیل پرداخت. پس از چندی به دمشق و از آنجا برای شرکت در مجلس درس مصلح‌الدین لاری (- ۹۷۹ ق) به شهر آمد در دیار بکر سفر کرد. پس از آن به استانبول بازگشت. پیش‌تر روزگار سودی در استانبول گذشت و وی در این شهر عهده‌دار مشاغل دولتی و تدریس بود. در استانبول در سرای ابراهیم‌پاشا به تعلیم و تربیت پسران دودمان عثمانی پرداخت. احتمالاً صدراعظم محمدپاشا صوفلی وی را همراهی می‌کرد. از شاگردان او درویش‌پاشا مستاری (- ۱۰۲۱ ق) را می‌توان یاد کرد. پس از درگذشت محمدپاشا (- ۹۸۷ ق)، سودی گوشه‌نشینی اختیار کرد و بقیه زندگی اش را به مطالعه و ترجمه پرداخت. سودی گاهی از بخت بد خود در پیروی و از این‌که مراد سوم عثمانی (۹۸۲ - ۱۰۰۳ ق) او را از یاد برده، می‌نالید. او ترکی، فارسی و عربی را به خوبی می‌دانست و به هر سه زبان کتاب می‌نوشت. از آثارش: شرح دیوان حافظ به ترکی که در ۱۰۰۳ ق نوشته شده است و سودی در آن به شرح و توضیح لغات و ابیات دیوان حافظ پرداخته است. این شرح در سه جلد به چاپ رسیده است (استانبول، ۱۲۵۰ ق). مستر لاو (W.H.Lowe) شرح سودی را به انگلیسی برگرداند (۱۸۷۷ م). عصمت ستارزاده این شرح را به فارسی ترجمه و چاپ کرده است (تهران، ۱۳۴۱ ش)؛ شرح گلستان سعدی که در ۱۰۰۴ ق به ترکی نوشته شده است (استانبول، ۱۲۹۰ ق). ترجمه فارسی این اثر به قلم حیدر خوش‌نیت، زین‌العابدین چاوشی و علی‌اکبر کاظمی و با مقدمه منوچهر مرتضوی در تبریز چاپ شده است (۱۳۴۹ ش)؛ شرح بوستان سعدی به ترکی که در ۱۰۰۶ ق نوشته شده است. این کتاب به قلم اکبر بهروز به فارسی برگردانیده و در دو جلد چاپ شده است (تبریز، ۱۳۵۲ ش)؛ شرح مثنوی معنوی به ترکی که در ۱۰۰۴ ق تألیف شده است؛ شرح شافیه ابن‌حاجب به ترکی در صرف عربی؛ شرح کافی ابن‌حاجب به ترکی در نحو عربی؛ ترجمه کتاب الضوء در نحو از عربی به ترکی؛ حاشیه‌ای بر شرح هدایة‌الحکمة قاضی میرسعید میبدی (- ۹۰۹ ق).

منابع: ادبیات فارسی در یوگسلاوی، ۸۶-۹۵؛ پارسی‌نویسان آسیای

صغیر، ۳۸؛ تاریخ نظم و نثر، ۸۱۸/۲؛ الجواهرالاسنی، ۷۸-۷۹؛

حافظ‌پژوهی و حافظ‌پژوهان، ۱۱۱-۱۱۲؛ حافظ‌نامه، در صفحات

فراوان؛ الذریعه، ۱۲۷/۱۳؛ ریحانة‌الادب، ۹۳/۳؛ زبان و ادب

فارسی در بوسنی و هرزگوین، ۸۱، ۱۲۶، ۱۵۴-۱۵۵؛ زبان و ادب فارسی در قلمرو عثمانی، ۲۱۶؛ شعرا، علما و مردان نامی بوسنی و هرزگوین، ۱۱۶-۱۱۸؛ عثمانلی مؤلفلری، ۳۲۳/۱-۳۲۴؛ فرهنگ سعدی‌پژوهی، ۵۶۱-۵۶۳؛ فهرس المطبوعات الشریکة العثمانیة، ۶۸/۲؛ فهرست کتابهای چاپی فارسی، ۳/۳۲۳۶؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه بروسه، ۱۲۴؛ فهرست نسخه‌های فارسی کتابخانه‌های ترکیه، ۹۴، ۳۱۲-۳۱۳، ۳۲۷؛ فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه‌های قونیه، ۲/۵۰۵-۵۰۶، ۵۰۸؛ قاموس الاعلام، ۲۶۷۷/۴؛ کتابشناسی حافظ، ۶۰؛ کشف الظنون، ۷۸۴/۱؛ مؤلفین کتب چاپی فارسی و عربی، ۳/۳۶۹؛ مولویه بعد از مولانا، ۱۸۶؛ نگاهی به تاریخ و فرهنگ بوسنی و هرزگوین، ۵۸؛ نگاهی به روند نفوذ و گسترش زبان و ادب فارسی در ترکیه، ۳۴۱، ۴۶۰-۴۶۱؛ نگاهی به قلمرو زبان فارسی، ۱/۵۳؛ برگردان رویچ، «درباره سودی بوسنوی شارح حافظ»، بنیاد، سال یکم، شماره ۱۰، صص ۸۱-۸۳؛ همان، «ادبیات فارسی در یوگسلاوی»، راهنمای کتاب، سال پنجم، شماره ۱۱ و ۱۲، بهمن-اسفند ۱۳۴۱ ش، صص ۹۸۳-۹۹۰

Topkapı sarayı müzesi, 2/81.

رسولی

سوله فقيه (su.le.faqih) سولو فقيه، سده هشتم هجری، شاعر عثمانی. وی از نخستین سراینندگان منظومه یوسف و زلیخا به ترکی است. درباره او هیچ آگاهی در تذکرها یافت نمی‌شود. تنها از پاره‌ای برگ‌های یگانه نسخه موجود یوسف و زلیخای او (به شماره ۹۷۰ کتب خطی ترکی، کتابخانه دانشگاه استانبول) نام او به دست می‌آید و از سبک منظومه می‌توان پی برد که ناظم آن در سده هشتم هجری می‌زیسته است. نیز از سروده او برمی‌آید که به علوم دینی از قبیل حدیث، تفسیر و مانند آن‌ها آشنا بوده و، افزون بر عربی، زبان فارسی نیز می‌دانسته است؛ چنان‌که گاهی مصرع‌ها و بیت‌هایی به فارسی آورده است: در برگ سی و چهار: «ای منور چشم من از نور تو - ای منور روح تو، روح منی / خرمی گل بود ز اول روی من - زعفران گشتم در این دم ای سنی.» در جایی از این منظومه (برگ ۱۰۳) آمده که شمار ابیات آن چهار هزار و هشت صد بوده است، ولی برگ‌هایی از ابتدا و میانه‌های نسخه افتاده و از تمام آن حدود دو ثلث باقی مانده